

การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมตามหลักสัปายะ 7

Management of Educational Resources of Buddhist Schools according to the Principles of Sappaya VII

พระครูปราโมชสิทธิฐานุยุต (วิมล สิทธิฐานุโท)

Phrakrupramotsittanuyut (Wimon Siddhinundo)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

E-mail: Wimon42746@gmail.com

Received: 1 สิงหาคม 2567; Revised 15 สิงหาคม 2567; Accepted 30 สิงหาคม 2567

บทคัดย่อ

การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยครอบคลุมการจัดการทรัพยากร 5 ด้าน ได้แก่ บุคลากร การเงิน อาคารสถานที่ หลักสูตร และสารสนเทศ การบริหารจัดการที่ดีต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และประโยชน์สูงสุด ควบคู่กับการประยุกต์ใช้หลักสัปายะ 7 เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดหาสถานที่ อาคารเรียน และอุปกรณ์ที่เหมาะสม การดูแลสุขภาพ โภชนาการและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมบรรลุเป้าหมาย และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารทรัพยากรการศึกษา, โรงเรียนพระปริยัติธรรม, หลักสัปายะ 7

Abstract

The management of educational resources in Buddhist schools plays a crucial role in enhancing the quality of education. This involves managing five key resources: personnel, finance, facilities, curriculum, and information. Effective management necessitates considering efficiency, transparency, and maximizing benefits. It should also incorporate with Sappaya VII principles to create a conducive learning environment. This includes providing suitable locations, classrooms, and equipment, as well as promoting health, nutrition, and positive interactions. These efforts will contribute to achieving educational goals and fostering sustainable development of learners in Buddhist education.

Keywords: Educational Resource Management, Buddhist School, Sappaya VII

บทนำ

โรงเรียนทุกแห่งย่อมปรารถนาให้นักเรียนของตนมีความสุขทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนทุกซอกหรือสุขที่บ้าน บางครั้งโรงเรียนก็ไม่สามารถเข้าไปช่วยผ่อนคลายเป็นได้ แต่ทุกซอกหรือสุขที่โรงเรียนน่าจะเป็นความรับผิดชอบของทุกฝ่ายในโรงเรียนการจัดบรรยากาศและสถานที่ที่ดีของโรงเรียนจะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ได้ โรงเรียนที่สะอาด สดชื่น ร่มรื่น เรียบง่าย สงบ แจ่มใส มีชีวิตชีวา วัสดุอาคารสถานที่ที่ได้รับการดูแลมีความเป็นปัจจุบันพร้อมที่จะให้ครูและผู้ปกครองได้ใช้ตลอดเวลาอย่างเหมาะสมจะทำให้ครูและผู้ปกครองได้รับอิทธิพลทำให้เป็นคณะเอื้ออำนวย จิตใจแจ่มใส รักสวयรักงาม

รักความสะอาด รักษาความสงบ เรียบง่าย ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นไปด้วย (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2546: 201) การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้เรียน และสามารถพัฒนาการเรียนรู้อของผู้ปกครองได้และการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 13)

การศึกษาพระปริยัติธรรมมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีโรงเรียนพระปริยัติธรรมเป็นสถานศึกษาที่บ่มเพาะกุลบุตรให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอน เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติตนเป็นพุทธมามกะที่ดีและเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป การบริหารทรัพยากรการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมบรรลุเป้าหมาย

ทรัพยากรการศึกษา หมายถึง สิ่งที่สำคัญสำหรับการจัดการศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรหลักสูตร และทรัพยากรสารสนเทศ การบริหารทรัพยากรการศึกษา จึงครอบคลุมการวางแผนการจัดองค์กร การจัดหา การพัฒนา การใช้ การบำรุงรักษา และการประเมินผล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน

หลักสัปปายะ เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่กล่าวถึงสภาวะที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารทรัพยากรการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความยั่งยืน โดยหลักสัปปายะทั้ง 7 ประการ ประกอบด้วย 1) อาวาสสัปปายะ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม เช่น สถานที่ตั้งของโรงเรียน อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องสมุด อุปกรณ์การเรียน และสื่อการสอน 2) โคจรสัปปายะ การเดินทางที่สะดวก ปลอดภัย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน 3) ภัสสสัปปายะ การมีกัลยาณมิตรที่ดี คอยส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง 4) บุคคลสัปปายะ การอยู่ร่วมกับบุคคลที่เหมาะสม มีศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี 5) โภชนสัปปายะ การได้รับอาหารที่เหมาะสม มีประโยชน์ต่อสุขภาพ 6) อุตุสัปปายะ สภาพอากาศที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ 7) อิริยาปถสัปปายะ การมีอิริยาปถที่เหมาะสม ส่งผลดีต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต

การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมตามหลักสัปปายะ จึงเป็นการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการวางแผน การจัดองค์กร การดำเนินงาน และการประเมินผล เพื่อพัฒนาทรัพยากรทุกด้าน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ตัวอย่างเช่น การจัดหาสถานที่ตั้งโรงเรียนที่เงียบสงบ ห่างไกลจากสิ่งรบกวน การออกแบบอาคารเรียนให้มีแสงสว่าง อากาศถ่ายเทสะดวก การจัดหาอุปกรณ์และสื่อการสอนที่ทันสมัย การคัดเลือกครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่น เป็นกันเอง การจัดหาอาหารที่ถูกสุขลักษณะและมีประโยชน์ ล้วนเป็นการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดี และเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้สูงสุด สอดคล้องกับพระมหา นิमितย์ ปณฺธิตเสวี (อุดม) (2555) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยประยุกต์ใช้หลักสัปปายะธรรม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยประยุกต์ใช้หลักสัปปายะธรรม มีกิจกรรมที่เหมาะสม ได้แก่ 1) ด้านบุคคลสัปปายะ มี 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม 1 พระ 1 พุทธ 1 วัด กิจกรรม หนองคาย กิจกรรมสามเณรดีศรีโรงเรียน 2) ด้านอัมมสัปปายะ มี 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมโอวาทธรรมกำลังใจ กิจกรรมต้นไม้สอนธรรม กิจกรรมมารยาทดีศรีพระภิกษุ หลังการจัดกิจกรรม 3) ด้านอาวาสสัปปายะ มี 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมป้ายสารสนเทศ กิจกรรมธรรมภาคปฏิบัติ การปลูกต้นไม้ให้ออกซิเจน 4) ด้านอาหารสัปปายะ มี 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมตุ๋นยาสามัญประจำวัด กิจกรรมพิจารณาก่อนฉัน กิจกรรมล้างจานตามวาระ บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละด้าน คือ ด้านบุคคลสัปปายะ ด้านอัมมสัปปายะ ด้านอาวาสสัปปายะ และด้านอาหารสัปปายะ มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ใช้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมที่พบว่า ความพึงพอใจในระดับน้อยถึงปานกลาง

การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ต้องคำนึงถึงบริบทของสังคม วัฒนธรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และสามารถผลิตบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่มีคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาต่อไป

การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม

โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านวัตภูมิการพัฒนาสรรสร้างสรรเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้นมามากมาย จำเป็นอย่างยิ่งที่การจัดการศึกษาในโรงเรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งปัจจุบันทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยเป็นไปตามบทบัญญัติ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยปรับประยุกต์ให้เข้ากับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยพัฒนาสู่สากลบนพื้นฐาน ของความเป็นไทย เพื่อให้คนมีชีวิตที่ดีงาม เก่งและมีความสุข ให้สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา สังคมแห่ง การเรียนรู้สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทร ภายใต้การบริหารจัดการที่ดี มุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการให้มากที่สุด ในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายโรงเรียนพระปริยัติธรรมจึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่เพียงพอและมี ประสิทธิภาพ โดยผู้เขียนขอเสนอประเด็น

1. ความหมายของทรัพยากรทางการศึกษา

ทรัพยากร หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลาง ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของคน วัสดุ เงินหรืออื่นๆที่จะเป็นเครื่องช่วยในการดำเนินงาน ขององค์การสำเร็จได้

ทรัพยากรในการบริหาร ที่สำคัญคือ 4Ms ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และ การจัดการ (Management)

ทรัพยากรการศึกษา ก็คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) ที่ นำมาใช้ในการจัดการศึกษา

การบริหารทรัพยากรการศึกษา คือ การพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ สถานศึกษา

2. ขอบข่ายของการบริหารทรัพยากรการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544: 16) ได้กล่าวถึง การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของ ยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2547-2553 โดยเน้นการระดมทรัพยากรเพื่อการจัด การศึกษาด้วยการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

รุ่ง แก้วแดง (2546: 51) กล่าวถึงการระดมสรรพกำลังทุกส่วนในสังคมเพื่อการจัดการศึกษาทุกส่วนของสังคม ทั้งครอบครัว ชุมชน รัฐ เอกชน องค์กรชุมชน สื่อมวลชนจะต้องตระหนักสำนึกรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกขั้นตอน แทนการผลักภาระให้เป็นความรับผิดชอบของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่รัฐต้องมีเจตจำนงที่แน่วแน่และจริงจัง เพราะการศึกษาเป็น หัวใจของการพัฒนาประเทศเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางสติปัญญาที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลและความเจริญก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติโดยรวม

ในขณะที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2542: 1-21) ได้ระบุว่า การระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการ จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ หมวด 1 มาตรา 9(5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการ จัดการศึกษา หมวด 7 มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดย นำประสบการณ์ ความรอบรู้ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและ

ยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการจัดการศึกษา มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินจากทั้งของรัฐ

3. ความสำคัญของทรัพยากรการศึกษา

1. ทำให้สถานศึกษาดำเนินการเรียนการสอนหรือพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และได้ผลตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

2. เป็นการช่วยส่งเสริมงานวิชาการให้มีคุณภาพ

3. เป็นการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานด้านอื่นๆ ในสถานศึกษา

4. เป็นตัวกลางหรือตัวกระตุ้นที่ทำให้กิจกรรมของสถานศึกษาดำเนินไปได้

5. มีบทบาทต่อกิจกรรมหรือการดำเนินการกิจของสถานศึกษาทั้งด้านของปริมาณและคุณภาพ

จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านต่างๆ อยู่มากโดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตหลักของสถานศึกษาอันมีที่มาจากสาเหตุต่างๆ เช่น ความขาดแคลนปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้ทำให้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกันตามปัจจัยข้างต้นจึงทำให้คุณภาพของผู้เรียนไม่สอดคล้องกับบทบาทในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ต้องการจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คุณธรรม ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝัง จิตสำนึกที่ดีงาม

4. แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา

สำหรับแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาพอสรุปได้ดังต่อไปนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2542: 15-16) ได้ให้แนวทางในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 8 ตั้งแต่มาตราที่ 58 - 62 วรรคนี้ มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา ดังนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วม รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุนการอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี

ในปัจจุบันการปฏิรูปการศึกษาของไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการที่นักเรียนยังต้องเรียนพิเศษ ครูยังต้องได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถอีกมาก ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถบริหารจัดการศึกษาในส่วนที่ตนต้องรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ภาคประชาชนไม่มีความเข้มแข็ง ไม่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนทำให้ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในความรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการศึกษาในชุมชนของตนเอง

ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้ต้องมุ่งเน้นปฏิรูปใน 4 ด้าน คือ 1) ปฏิรูปด้านสถานศึกษา 2) ปฏิรูปครู 3) ปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนและ 4) ปฏิรูประบบการบริหารจัดการศึกษาซึ่งการที่จะปฏิรูปทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวนั้น

ต้องอาศัยการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมีอิสระในการบริหารจัดการตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SchoolBased Management: SBM) ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้มุ่งเน้นให้มีการบริหารจัดการศึกษาโดยสถานศึกษากระจายอำนาจการตัดสินใจไปให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปกครอง และชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษาทำให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงานด้าน

วิชาการ ด้านงบประมาณด้านการบริหารบุคคล และบริหารทั่วไป พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในรูปคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครู และผู้แทนชุมชน

การบริหารการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพนั้นต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาและสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุผลตาม จุดมุ่งหมายได้ ทรัพยากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็น คน เงินวัสดุและการบริหารจัดการล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตของนักเรียนทั้งสิ้น

โดยสรุปแล้วในการบริหารทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรการเงินทรัพยากรกายภาพหรือทรัพยากร ข้อมูลสารสนเทศก็ตามสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องยึดถือเป็นหลักหรือเป็นแนวทางสำคัญ คือความเสมอภาคด้านคุณภาพของทรัพยากร ความมีประสิทธิภาพและความมีประสิทธิภาพขององค์การโดยจะต้องถือหลักสำคัญว่า องค์การหรือหน่วยงานที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีการลงทุนและการลงทุนนั้นจะต้องได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและความคุ้มค่านั้นอาจจะมีผลในรูปแบบ ของผลตอบแทนที่วัดได้หรือที่วัดไม่ได้ก็ได้ เช่น ความมีเกียรติ ความมีชื่อเสียงและการยอมรับ

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าถ้าจะให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริงต้องให้ความสนใจในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการ การศึกษาและระบบบริหารทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษามากขึ้นเพราะเป็นแนวทางสำคัญอันจะนำองค์การทางการศึกษาไปสู่ จุดมุ่งหมายอย่างแท้จริง (ไมตรี ใจหาญ, 2556)

5. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา (หวน พินธุพันธ์, 2565: 38)

1. การกำหนดนโยบาย และแผนของสถานศึกษา โดยจัดให้มีการทำแผนงานของสถานศึกษาของตนขึ้น เพื่อจะได้ทราบว่าจะต้องทำกิจกรรมอะไรบ้าง
2. กำหนดทรัพยากรที่ต้องการ โดยรวบรวมความต้องการด้านทรัพยากรจากแผนงาน มีการจำแนกเป็นหมวดหมู่ที่ต้องการอย่างชัดเจน
3. การแสวงหาทรัพยากร โดยแสวงหาจากแหล่งทรัพยากรต่างๆ เช่น งบประมาณ เงินรายได้ เงินบริจาค ทรัพยากรจากชุมชน
4. การจัดสรรทรัพยากร โดยจัดเรียงลำดับความสำคัญ หรือความพร้อมของโครงการที่จะทำ
5. การใช้ทรัพยากร โดยมีการวางแผนการใช้ เช่นจะใช้กระดาดในกิจกรรมใด เพื่อมิให้เก็บไว้โดยเปล่าประโยชน์ และควบคุมการใช้้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ
6. การประเมินการใช้ เช่นประเมินผลประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความเพียงพอ ปัญหาและอุปสรรค
6. การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม

โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยระเบียบโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตอนต้น พ.ศ. 2534 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยระเบียบโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2535 โดยให้อยู่ในความควบคุมดูแลของกรมการศาสนาเพื่อจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนที่บวชเรียนในพระพุทธศาสนา ทำให้คณะสงฆ์ได้ดำเนินการด้านการศึกษามากขึ้น กรมการศาสนาจึงได้จัดตั้งกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาขึ้นตามภาคต่างๆ เพื่อแบ่งเบาภาระและช่วยควบคุมดูแลกันเอง โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ควบคุมดูแลกันเอง ภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ เป็นกลุ่มที่ 8 เรียกชื่อว่า “กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 8” โดยมีประธานกลุ่มฯ เป็นหัวหน้าบริหารงานในกลุ่มนั้นๆ และต่อมาปี พ.ศ. 2546 ได้มีการแบ่งส่วนราชการแผ่นดินแยกกรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการออกเป็น 2 ส่วน คือ กรมการศาสนาและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยให้กรมการศาสนา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีปี พ.ศ. 2548 มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ได้รับอนุญาตจัดตั้งขึ้นมากกว่า 300

โรงเรียน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงได้แบ่งเขตกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาใหม่เป็น 14 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีประธานกลุ่มนั้นๆ เป็นผู้ควบคุมดูแลตามพื้นที่นั้นๆ (กรมการศาสนา, 2521: 7-9)

การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พระปริยัติธรรม โดยครอบคลุมทรัพยากรหลายด้าน ซึ่งต้องอาศัยการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน ทรัพยากรที่สำคัญในการบริหารจัดการ มีดังนี้

1) ทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย ครู อาจารย์ พระภิกษุสามเณร เจ้าหน้าที่ กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน การบริหารจัดการบุคคล มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การสร้างขวัญกำลังใจ การส่งเสริมความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2) ทรัพยากรทางการเงิน การบริหารจัดการงบประมาณ รายรับรายจ่าย การจัดหาทุน และการใช้จ่ายเงิน ต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สูงสุด

3) ทรัพยากรทางกายภาพ อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องสมุด อุปกรณ์การเรียน สื่อการสอน เทคโนโลยี ต้องได้รับการดูแล บำรุงรักษา และพัฒนาให้ทันสมัย เพื่อเอื้อต่อการเรียนการสอน

4) ทรัพยากรหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร เนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับพระไตรปิฎก หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา บริบทของสังคม และความต้องการของผู้เรียน

5) ทรัพยากรสารสนเทศ การจัดหา รวบรวม และเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ทั้งจากแหล่งภายในและภายนอก เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ

หลักสัปปายะกับการพัฒนาทรัพยากรการศึกษา

หลักสัปปายะกับการพัฒนาทรัพยากรการศึกษาโดยท่านได้เน้นคำว่า “ทรัพยากรมนุษย์” เป็นเรื่องของการมองคนเป็นทุน เป็นองค์ประกอบหรือเป็นปัจจัยที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และทางสังคมเฉพาะอย่างยิ่งที่เด่นชัดมาก คือ ในทางเศรษฐกิจ โดยอาจจะถือเป็นเพียงปัจจัยในการผลิตอย่างหนึ่ง ซึ่งจะต้องพัฒนาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อจุดมุ่งหมายในการสร้างความเจริญเติบโตหรือขยายตัวทางเศรษฐกิจ เริ่มตั้งแต่การเพิ่มผลผลิต (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2542: 8) และได้กล่าวถึงความหมายและองค์ประกอบของสัปปายะว่า เป็นสิ่งที่สบาย, สภาพเอื้อ, สิ่งที่เกี่ยวข้อง, สิ่งที่เหมาะสม อันเกื้อหนุนในการเจริญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่นไม่เสื่อมถอยประกอบด้วยองค์ 7 ประการคือ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2554: 209)

- 1) อาวาสสัปปายะ ได้แก่ ที่อยู่ที่เหมาะสม สถานที่จัดการเรียนรู้สบายด้วยสิ่งแวดล้อมที่ดี
- 2) โภชนสัปปายะ ได้แก่ ที่หาอาหาร ที่เกี่ยวพันที่เกื้อกูลดี ชุมชนที่เรายืนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สืบทอดความเป็นอยู่ซึ่งกันและกันมาด้วยความเกื้อกูลด้วยดี สร้างสมความเป็นชุมชนกันมาอย่างตระหนักรู้ในความดีงาม
- 3) ภสสัปปายะ ได้แก่ มีหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนรู้ที่ดีงามสร้างเสริมวิถีชีวิตที่สุขสงบ สบายหมดทุกข์ การพูดคุยที่เหมาะสมกัน
- 4) บุคคลสัปปายะ ได้แก่ บุคคลที่ถนัดกันเหมาะสม อยู่ร่วมกับบุคคลที่ถึงธรรมผู้ก่อนให้เราเกิดวิญญานแห่งการเรียนรู้และการจัดการชีวิตอย่างสงบบาม
- 5) โภชนสัปปายะ ได้แก่ อาหารที่เหมาะสมมีอาหารทางกายภาพ สุขภาพสบายพร้อมอุปกรณ์สร้างการเรียนรู้ที่ดี
- 6) ศุขสัปปายะ ได้แก่ ดินฟ้าอากาศ ธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม มีบรรยากาศและฤดูกาลในการเรียนรู้ที่สม่ำเสมอ โดยมีความเป็นกลางและความพอเพียง
- 7) อิริยาปถสัปปายะ ได้แก่ อิริยาปถที่เหมาะสม มีกิจกรรมสร้างเสริมการเรียนรู้ที่ทำให้ตนเองและชุมชนเกิดความเคลื่อนไหว พัฒนาการเรียนรู้เสริมสร้างพลังแห่งตนและชุมชน

1) ด้านอาคารสถานที่ (อวาสสัปปายะ) หมายถึงบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียนรวมทั้งสิ่งวัสดุอุปกรณ์การสอนต่างๆ อยู่ในตำแหน่งหรือบริเวณที่เหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการใช้สอย มีการจัดตกแต่งอาคารสถานที่สิ่งปลูกสร้างมีความมั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย สะอาด ร่มรื่น มีอาคารเรียน อาคารประกอบห้องเรียน ห้องสมุดและห้องปฏิบัติการเพียงพอสำหรับการใช้งาน โรงอาหารถูกสุขลักษณะ ห้องน้ำ ห้องส้วม มีการดูแลความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ อุปกรณ์ในห้องเรียน สนามกีฬาเครื่องเล่นสนาม อยู่ในสภาพดีและจัดให้เป็นระเบียบ

2) ด้านการเดินทางมาใช้บริการ (โคจรสัปปายะ) หมายถึงอาคารเรียน อาคารประกอบที่นักเรียนต้องเดินทางมาใช้บริการไม่ไกลจากห้องพักครูและห้องเรียนของนักเรียน สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย

3) ด้านบริการใช้อาคารสถานที่ (ภัสสะสัปปายะ) หมายถึง การอำนวยความสะดวกผู้ที่มาติดต่อใช้อาคารเรียน อาคารประกอบจะมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการประจำห้องเรียน และจะมีสมุดลงชื่อไว้เป็นหลักฐานในการใช้บริการอาคารสถานที่

4) ด้านการจัดบุคคลควบคุมอาคารสถานที่ (บุคคสัปปายะ) หมายถึงเจ้าหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายอาคารสถานที่จะเป็นผู้ดูแลตรวจอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องน้ำ ห้องสุขาต่างๆ วันโดยมีเวรยามควบคุมดูแล

5) ด้านอาคารโรงอาหาร (โภชนะสัปปายะ) หมายถึง สถานที่สำหรับให้ครูและนักเรียนร่วมทำกิจกรรมการประกอบอาหารอาหารและนั่งรับประทานอาหาร สะดวก สะอาด ปลอดภัย มีที่สำหรับล้างมือและล้างภาชนะ จัดเก็บภาชนะเรียบร้อยเป็นระเบียบ

6) ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม (อุตสัปปายะ) หมายถึง บริเวณสถานที่บรรยากาศในโรงเรียนร่มรื่น ห้องเรียน ห้องประกอบ ไม่ร้อนอบอ้าว อากาศถ่ายเท มีบริเวณร่มเงาที่นั่งพักให้ครูและนักเรียนได้นั่งพักผ่อนก่อนเข้าห้องเรียน และไปทำกิจกรรมการเรียนการสอน

7) ด้านสถานการออกกำลังกาย (อิริยาปสัปปายะ) หมายถึง สถานที่ออกกำลังกาย การวิ่งเล่น การเล่น กีฬา การเดิน สะดวกสบายกว้างขวาง มีสถานกีฬาแบ่งเป็นสัดส่วนให้ครูและนักเรียนใช้บริการออกกำลังกาย เล่นกีฬา

พระภิกษุวิริยาคุณ (2544: 4) ได้กล่าวถึงความหมายของสัปปายะไว้ 4 สูตรสำเร็จของการบริหารเอาไว้ว่า คนจะเป็นคนดีได้นั้นต้องคบคนดีเป็นกัลยาณมิตร และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการทำความดี และด้วยหลักการนี้เอง พระภิกษุต้องกลับมาถามตนเองว่าได้ทำหน้าที่อบรมบ่มนิสัยให้คนเป็นคนดีและบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานให้เหมาะสมต่อการทำความดีต่อไป เพราะถ้าไม่ทำวัดฯ หรือสถานที่ที่จะทรุดโทรมลงไปเรื่อยๆ และคนดีในสังคมก็จะลดน้อยลง

พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ (2546: 35) ได้กล่าวว่า ความหมายของกรอยู่ณถิ่นที่เหมาะสมหรือสัปปายะเอาไว้ว่า ต้นโพธิ์ต้นไทร หากปลูกไว้ในกระถางถึงจะไม่ตายก็ต้องกลายเป็นไม้แคระแกร็น แต่ถ้านำไปปลูกในที่ดินดีมีบริเวณกว้างขวางน้ำทำอุดมสมบูรณ์ก็โตวันโตคืน กลายเป็นไม้ใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขาเต็มที เช่นเดียวกันคนเราหากตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เลวถึงจะมีความรู้ความสามารถก็ยากที่จะเอาดีได้ แต่ถ้าอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแล้วก็สามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าได้โดยง่าย

หลักสัปปายะ หรือสภาวะที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรการศึกษา โดยครอบคลุมทั้งทรัพยากรบุคคล สถานที่ สิ่งแวดล้อม และองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมตาม

หลักอวาสสัปปายะ เช่น การเลือกสถานที่ตั้งโรงเรียนที่เงียบสงบ การออกแบบอาคารเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการจัดหาอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย ล้วนส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน

หลักโคจรสัปปายะ เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเดินทางที่สะดวกและปลอดภัย ซึ่งส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนและความปลอดภัยของผู้เรียน

การมีกัลยาณมิตรที่ดี ตามหลักภัสสัปปายะ ช่วยส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

หลักบุคคลสัปปายะ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน

หลักโภชนสัปปายะ เน้นย้ำถึงการจัดหาอาหารที่มีประโยชน์ เพื่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีของผู้เรียน

หลักอตุสัปปายะ เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพอากาศที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียน

ส่วนหลักอิริยาปสัปปายะ ส่งเสริมการมีอิริยาบถที่ถูกต้อง เพื่อสุขภาพที่ดีของผู้เรียน (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2554: 210)

โดยสรุปการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะในการพัฒนาทรัพยากรการศึกษา จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดี และมีประสิทธิภาพในการเรียนสูงสุด นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7

การบริหารทรัพยากรการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยเน้นการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาว่าด้วยสภาวะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ความสำคัญของการบริหารทรัพยากรการศึกษา การบริหารทรัพยากรการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมบรรลุเป้าหมาย โดยทรัพยากรการศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นสำหรับการจัดการศึกษา เช่น บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ หลักสูตร และสารสนเทศ การบริหารทรัพยากร จึงครอบคลุมการวางแผน การจัดองค์การ จัดหา การพัฒนา การใช้ การบำรุงรักษา และการประเมินผล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน

หลักสัปปายะ 7 ในการบริหารทรัพยากรการศึกษา หลักสัปปายะ 7 เป็นหลักธรรมที่สามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารทรัพยากรการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. อาวาสสัปปายะ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม เช่น สถานที่ตั้งของโรงเรียน อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องสมุด อุปกรณ์การเรียน และสื่อการสอน

2. โคจรสัปปายะ การเดินทางที่สะดวก ปลอดภัย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน

3. ภัตตสัปปายะ การมีภัตตาคารที่ดี คอยส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง

4. บุคคลสัปปายะ การอยู่ร่วมกับบุคคลที่เหมาะสม มีศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี

5. โภชนสัปปายะ การได้รับอาหารที่เหมาะสม มีประโยชน์ต่อสุขภาพ

6. อตุสัปปายะ สภาพอากาศที่เหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้

7. อิริยาปสัปปายะ การมีอิริยาบถที่เหมาะสม ส่งผลดีต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต

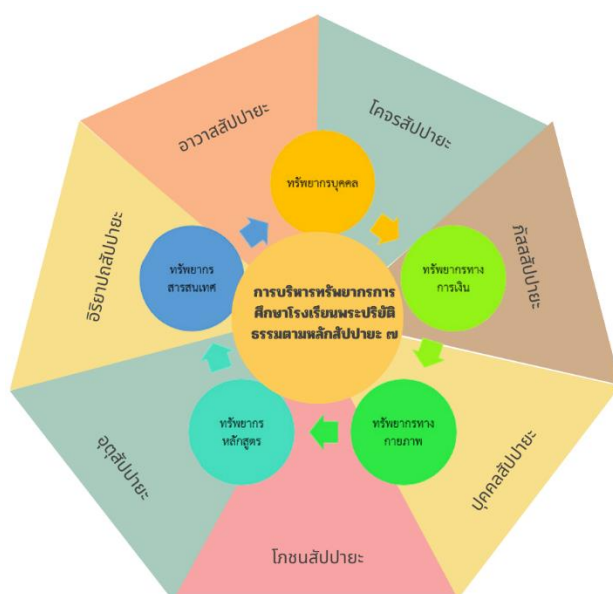
แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาโดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 8 ซึ่งระบุให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน จากทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา

ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารทรัพยากรการศึกษาโดยมีหน้าที่การกำหนดนโยบาย และแผนของสถานศึกษา กำหนดทรัพยากรที่ต้องการ การแสวงหาทรัพยากร การจัดสรรทรัพยากร การใช้ทรัพยากร การประเมินการใช้ การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในปัจจุบัน ปัจจุบัน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งได้แบ่งเขตกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ โดยการบริหารทรัพยากร ต้องครอบคลุมทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรหลักสูตร และทรัพยากรสารสนเทศ การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 เป็นการนำหลักธรรม

มาประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาทรัพยากรทุกด้าน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อผลิตบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ที่มีคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรม เพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาต่อไป

ความรู้จากการศึกษา

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 เป็นการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 เพื่อการบริหารทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรหลักสูตร ทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยช่วยสนับสนุนให้การบริหารทรัพยากรการศึกษาบรรลุถึงผลสำเร็จ สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7

บทสรุป

การบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยต้องบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน ได้แก่ 1) ทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย ครู อาจารย์ พระภิกษุสามเณร เจ้าหน้าที่ กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน การบริหารจัดการบุคคล มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การสร้างขวัญกำลังใจ การส่งเสริมความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 2) ทรัพยากรทางการเงิน การบริหารจัดการงบประมาณ รายรับรายจ่าย การจัดหาทุน และการใช้จ่ายเงิน ต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สูงสุด 3) ทรัพยากรทางกายภาพ อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องสมุด อุปกรณ์การเรียน สื่อการสอน เทคโนโลยี ต้องได้รับการดูแล บำรุงรักษา และพัฒนาให้ทันสมัย เพื่อเอื้อต่อการเรียนการสอน 4) ทรัพยากรหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร เนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับพระไตรปิฎก หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา บริบทของสังคม และความต้องการของผู้เรียน 5) ทรัพยากรสารสนเทศ การจัดหา รวบรวม และเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ทั้งจากแหล่งภายในและภายนอก เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ สอดคล้องกับหลักสัปปายะ 7 ซึ่งเป็นสิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เกี่ยวข้อง ช่วยสนับสนุนในการบริหารอาคารสถานที่ให้ได้ผลดี ช่วยให้การบริหารทรัพยากรการศึกษาบรรลุถึงผลสำเร็จใน 1) อवासสัปปายะ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม เช่น สถานที่ตั้งของโรงเรียน อาคารสถานที่ ห้องเรียน

ห้องสมุด อุปกรณ์การเรียน และสื่อการสอน 2) โคจรสัปปายะ การเดินทางที่สะดวก ปลอดภัย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน 3) ภัตตาคารสัปปายะ การมีภัตตาคารมิตรที่ดี คอยส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง 4) บุคคลสัปปายะ การอยู่ร่วมกับบุคคลที่เหมาะสม มีศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี 5) โภชนาสัปปายะ การได้รับอาหารที่เหมาะสม มีประโยชน์ต่อสุขภาพ 6) อุตสัปปายะ สภาพอากาศที่เหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้ 7) อิริยาปถสัปปายะ การมีอิริยาบถที่เหมาะสม ส่งผลดีต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตการบริหารทรัพยากรที่ดี ควบคู่กับการคำนึงถึงหลักสัปปายะ จะช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

รายการอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2521). เอกสารสำหรับใช้ประกอบประกอบการพิจารณาเรื่องการศึกษาของคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2542). การศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิต หรือการศึกษาเพื่อเพิ่มผลผลิต. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2554). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระภาวนาวิริยคุณ. (2544). ปฏิรูปเทศ 4 สูตรสำเร็จการบริหารวัด. จดหมายข่าวสหธรรมิก สื่อสารเพื่อการคณะสงฆ์, 6(68), 4-11.
- พระมหานิมิตรย์ ปณิตเสวี (อุดม). (2555). การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยประยุกต์ใช้หลักสัปปายะธรรม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2546). มงคลชีวิต ทางก้าวหน้า. กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ไมตรี ใจหาญ. (2556). การระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org> สืบค้นเมื่อ 28 ก.ค. 2567.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). โรงเรียนนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2546). เอกสารประกอบการบรรยาย EA 713 หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2544). การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2554). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หวน พินธุพันธ์. (2565). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. นนทบุรี: พินธุพันธ์.